

Կարգերին: Ամերիկայի հնդիկները խիստ զիմանցութիւն ցոյց տուին Միացեալ-Նահանգների կառավարութեան: Նրանք սպանեցին կառավարութեան պաշտօնեային, իսկ երբ նրանց զէմ ուղարկվեց հարիւր հոգուց բաղկացած մի վաշտ զօրք Բէկոնի առաջնորդութեամբ, նրանք կոտորեցին ամերող վաշտը և ապա թէ ընկնվեցին աւելի մեծ զօրքի առաջ, որ ուղարկվեց կառավարութեան կողմից: Հնդիկների այս դիմագրութիւնը շատ զարմացրեց ամերիկացիներին, որովհետև ամենքը կարծում էին, թէ հնդիկները արդէն ճանաչել են քաղաքակիրթ աշխարհի գերակշռող ոյժը և այլ ևս փորձեր չեն անիլ զիմադրելու նրան: Կառավարութիւնը հնդիկներին յատկացրել էր յատուկ հողեր, որպէս զի նրանք կարողանան ազատ ապրել, առանց ընդհարումներ ունենալու ուրիշների հետ: Սակայն հնդիկները անբաւական են, որ իրանք անկարող են իրանց ձեռքին ունենալ այնքան տարածութիւն հող, որ կարելի լինի առաջվայ պէս ապրել որսորդութեամբ և ձկնորսութեամբ և ստիպուած չը լինէին երկրագործութեամբ պարապել: Դանին են և մեռ կուտի թափառ անօններու:

Ծոյնս առ և մեր գրկրի թափառականները:
Նրանք աստում են խաղաղ, երկրագործական աշխատանքը և ցանկանում են կիսավայրենի թափառական կեանքով շարունակել ապրել այն ժամանակ, երբ չըջապատող հանդամանքները միանգամայն փոխվել են: Նրանք, զիմաղրելով նոր կեանքին, ոչ մի դրական արդինք չեն առաջացնում իրանց համար, բայց մի և նոյն ժամանակ սարսափելի կերպով խանգարում են կուլտուրական ցեղերի կանոնաւոր առաջադիմութեան: Կիսավայրենի ազգերը կամաց-կամաց ոնկճիւմ են և պէտք է ընկճիւն. բայց ցաւալի է, որ նրանք չեն կարողանում սիրել կուլտուրական կեանքը և փոխանակ դիմադրելու և ապարդին կւիւ մղելու, չեն հանդիպում նոր կեանքին զրկաբաց՝ ընդունելով նրանից կենաքեր ոյժ իրանց զարգացման համար, այլ մատումում են իրանց կորուստի և յուսահատ ինքնապանութեան:

Քաղաքակիրթ աշխարհի վրա պարտք կայ
դարձեալ փորձեր անել ընտելացնելու թափա-
ականներին կուլտուրական կեանքի, բայց ա-
ելի ևս մեծ պարտք կայ գոնէ անվեսս դարձ-
ել հակակուլտուրական այդ ոյժերը և փրկել
լաւանդից այն կուլտուրական տարրերը, որոնք
հնչվում են վայրենիների անվտապ կրքերից:

ԵՐԻԿԻՆ ՏԵՍՈՒԹՅՈՒՆ

Օ. ԵՐԻՒԱՐ ՀՈԼԾՈՅԵՔ

Մի ժողովրդի քաղաքակրթութեան ամենախոռոշական նշաններից մէկն էլ այն վերաբերմտանըն է, որ ունի այդ ժողովուրգը դէպի իր մամուլը: Տաշված, բայց միշտ անհերքելի է այն ճշմար-

անիոյ կայսրը փորձեց Հռովմայ գահուն հա-
ակրութիւնը իրեն գրաւել։
Անցեալ ձմրան վերջերը երբ Գերմանիոյ ե-
պիսկոպսներու տարեկան համաժողովը իր
փառքերը դադարեցնելու վրայ էր, կարդինալ
Յօհ Հռովմ կերթար խնդրելու համար Պապէն,
որ ընդարձակէ Պալեստինի մէջ գերմանացի-
երուն պաշտպանողական իրաւանց սահմանը.
ոյն խնդիրը ներկայացուցած էր նաև ուրիշ
արձրաւորութան եկեղեցական մը՝ Մօնսէնեօր
Անգէր։ Առն XIII թէպէտ բնաւ պատասխան
էր տուած՝ մանաւանդ թէ մերժած ալ էր Գեր-
մանիոյ եախսկոպսներուն առ առաջակա սա-

Առաջ պարզութեան մէջ կառաջարկվ, ուս-
այն Երուսաղէմի մէջ կաթոլիկ գերմաններու
ուսաբեղութիւնը բարոսվին խզած էր Ս. Տե-
սեաց վերաբերմանը իր յարաբերութիւննե-
ը Փրանսական հիւստատուէն, և Գերմանիոյ
կայսրն ալ իր կողմանէ ճնշում կը բանեցնէր
ուղղմանին վրայ, որպէս զի օսմանեան դեսպան
ը հաստատէ Վատիկանի քոլի:

Ես զտանդին հանդէպ անուարքեր չեն մնա-
ած սակայն Փրանսացիք: Քէյմի արքեպիսկո-
պոսը, կարդինալ Լանժէնիէջօ Պապին մասնաւոր
շշագրութիւնը հրաւիրած էր հիմնելու համար
Աղքային մասնաժողով մը՝ ի պաշտպանութիւն
օրանսական պաշտպանողականութեան: Գեր-
անացցոյ յարածուն յառաջդիմութեան և ի
ործ դրած մեքենայութեանց հանդէպ՝ պապա-
ան իշխանութեան ձեռք առնելիք միջոցը գու-
է կարող լինէր պահպանելու Ֆրանսայի ներ-
այ դիրքը և Եթէ մեր իրաւասութիւնը ոչինչ
ինի—կը սէր կարգինալ Լանժէնիէջօ 1898 յուլիս
10 թուով մատուցած ինդրագրին մէջ—այդ
անը մեր երկրին համար կատարեալ դժբախ-
ուութիւն և ստոքնութիւն պիտի լինի, իսկ ե-
նելեցին ծանրապէս պիտի տումէ: Եթէ Ֆրան-
սայի վրայէն՝ բարձուի պաշտպանողու-
թեան այդ իրաւասութիւնը, որ ազգը կարող

թիւնը, որ մամուլը, նոր ժամանակների այս
խարի շարժիչը, ժողովրդի գիտակցութեան,
ուոր պատրաստութեան ամենապարզ ար-
այտութիւնն է: Մենք չենք խօսում նիւթա-
օժանդակութեան մասին, որ մի ժողովուրդ
ուստական է անել իր մամուլին՝ նրա յարա-
թեան, առաջադիմութեան համար: Այդ
ըստ ինքեան հասկանալի է: Այսուեղ մենք
կամենայինք մի քանի գծեր բերել, որոնք
են տալիս, թէ ինչպէս են վերաբերիու-
ար, անպատրաստ տարրերը մամուլի գոր-
երին:

Արևոյթ ունի իր անհաջող թշնամիները: պէ
Ել են հանձարների դէմ, որոնք նոր ճշմար- փէ
թիւններ էին բարոզում աշխարհին, հալա- և
սպանել են և նրանց, որոնք անկեղծ ուղր- որ
չարունակել են մեծ մարդկանց պայքարը մի
արի և տղիսութեան դէմ: Այդ մուլթ, զգուե- նը
սանցները, որոնք սկիզբ չունեն և գուցէ թիւ
էլ չեն ունենայ, բղիսում են մարդու բնա- րա
թեան, հակումների այն բացասական կող- այ
ց, որոնք նախապաշարմունքների ձևով այ
անում են առաջադիմող մարդկութեան վրա, այ
դպաղեցնում են նրա քայլերը, յետոյետ են ցա
մէ: Առաջադիմութիւնը մի քայլ չէ կարողա- կու
անել առանց ընդհարվելու յետադիմու- այ
ն յաճախ սոսկալի խոչընդուներին: Այս ձե
իմը իր բոլոր մանրամասնութիւններով գոր
կերայած է և մամուլի մէջ, որովհետեւ մա- լու
ռ, այս բառի ծիշդ, տարրական հասկացո- նամբ, կոչված է առաջադիմութեան գոր- այ
լինելու: ներ

ութեամբ առօրեայ կեանքի հետ գործ ունի, մի պաշտօնն է խօսել կենդամնի մարդկանց և են անի գործերի մասին, չէ կարող հաստատ պանել, եթէ սերտ, անմիջական կապերով լին ծը լինի լայնատարած աշխարհին, եթէ այն մայ կարինէտի գործ։ Այն գործօնները, կա հանում են պարբերական մամուլը սահ-

սիհակ շրջանից, տանում են նրան կեանքի մէջ
և առեսակ երեղթների և պահանջների ա-
բազմաթիւ թշմակիցներն են, տպագրա- ան
խօսքի այլ համեստ զինուորները, որոնք չե-
անդամ անհկատելի, թագնված են մնում, մո-
տելու մի կողմ թողնել անունո, ոռական ոռո

սամլող մը զուս թուլմած ասուսը, գրական
կը և միայն փաստեր հազորդելու միջոցավ
այսութիւն մասուցանել իրանց քաղաքներին
և կերին: Կարելի է ասել, որ դրանք մի-մի
ստ, վառ ճրագներ են այնպիսի անկիւն-
մ, ուր խաւարը թանձր է, բարքերը կո-
ու վայրենի: Բայց ինչ տխուր կեանք է
կված այդ ճրագներին:
Է մենք հաւաքենք այն փաստերը, որոնք
ների ընթացքում տեղի են ունենում լրա-
ան կեանիքի մէջ, մեր առջև կը բացվի հա-
կա լինի ի դործ գնելու այդ պաշտօնը, որ
այս կաթողիկութեան կը վայելէ: Այն պե-
հմները, որ իրենց աչքերը տնկած են այդ
տպանողականութեան» վրայ և կուզեն
զայն Ֆրանսայէն, եթէ յաջողին զայն ի-
մէջ բաժանել, ոչ ապաքէն իրենց քաղա-

ն շահերուն վրայ պիտի հիմնեն զայն, կ
և պիտի չունենայ տեսականութիւնն, նը-
սպէս գաղափարներու ներճակութեան բաղ-
լ արդիւնք մ'ալ չը պիտի կրնայ յառաջ
։
մի արքեպիսկոպոսին սոյն խնդրագրին
էր, որ Լևոն Պապն ստիլուեցաւ պաշտ-
ու ֆրանսական իրաւասութիւնը և գրել
ստամխանի, թէ «Ապաքէն Ֆրանսան Ա-
րքի մէջ ունի այդ մասնաւոր իրաւասու-
թ՝ զոր Նախալինամութիւնը յանձնած է
և, և յաւելուլ միանդամայն՝ թէ «Ենդ պատ-
ճան պաշտօնը բազում գարերէ ի վեր և մի-
ային դաշնադրութիւններով նուիրագործ-

լինելով Հռովմայ գաճը ծագիւ մատին իսկ
ո դպչել այդ դարաւոր հայրենի ժառան-
եան՝ զար փառաւորապէս կը վայելէ Ֆրան-
կ արթուրովեամբ միշտ իր պաշտօնին
է եղած»:

ոիր է թէ Պապին սոյն յայտարարութիւնն
օք պիտի զօրէ ամլութեան մատնելու գեր-
ոցիներուն աշխատութիւնները...—այդ այժ-
է կարելի սահմանել, միայն թէ Փրանսա-
սամուլին չափազանց հրատարակութեանց
ոչ սակաւ գրգռուած է նաև գերմանական

լուսապէս պէտք է յայտարարել—ըսած է պիտի
անսապի պատճենագութեան» իրաւանց գ
ն ֆրանսական մամուլին նորանոր հրա- մեն
սկսութեանց վրայ ակնարկ մը լնելով Gazette ջան
ոլոցու խիստ կարուկ ոճով մը՝ «Այլ ևս կայ
որձակապէս պէտք է յայտարարել—ըսած է պիտի

անւըների, անվթիւ անախորդութիւնների մի վերջ տեսարան։ Մի տեղ թղթակցին զրկում մի կտոր հացից, միւս տեղ նա ենթարկվում ալածանքների, յաճախ ծեծվում է կամ թէ ուանարկվում է, հասարակութեան ծաղրի արկայ գտանում։ Մի առ մի թուել այն բոլոր ունաւթիւնները, որոնք թունարում են թըղ-կիցների կեանքը, մեզ շատ նեռու կը տանէք: Ալացնանք այն, որ շատ տեղերում թղթակիցը եթէ չեն էլ անարգվում, պատժի ենթարկմ, բայց նրանց գէտ ձեռք են առնում այն-սի արգելաւիթ միջոցներ, որոնք չեն թոյլ լիս նրանց կատարել իրանց պաշտօնը։ Այս-ո, զանազան հիմնարկութիւններ ոչ միայն կում են նրանց առաջ իրանց գոները, այլ ամեն զգուշութիւններ գործի են հրամիրում, ոչս վի իրանց գործունէութիւնը թագնված յ թղթակիցներից։ Դա արդէն ոչ միայն ծատանջանք է ճշմարտութեան նույիրված թըղ-կցի համար, այլ և մեծ զրկանք այն հասաւութիւնների համար, որոնց ծառայում են պիսի թղթակիցները։

յդ կոպիտ ու վայրենի բարքերը միմիայն
են ասպացուցանում, թէ որքան յետ է մնա-
ծ, որքան խաւար է մի ժողովուրդ։ Նշանա-
մ է, որ նա ոչ միայն չէ կամենում ուղղվել,
և սպանում է իր մամուլ՝ խելով նրա
քից նրա ամենամեծ զէնքը։ Մամուլի մէջ
ծովը կռվելու, վերը տալու և վերը ստանա-
մի միջոց միայն ունի—գրիչը։ Միայն ամե-
ռավիտ, անտանելի վայրենութիւնը կարող է
միջոցի զէմ հանել բռնութիւն, հալածանք-
ի միջոցներ։ Մամուլը բռննչքի ասպարէզ
նա խաղաղ, կուլտուրական աշխատանքի
միջնավայր է, ուր կռվողները ենթարկված
այսնի բարոյական օրէնքներին։ Զք յարգել
օրէնքները նշանակում է դեռ շատ խակ
լ, նշանակում է անարժան լինել վայելելու
բարիքները, որ կարող է և պիտի մատա-
րէ մամուլը։
Եղ կարող են ասել որ մամուլի գործիչների

կայ տարբերութիւն, որ ազնուութիւնն ու պնտութիւնը գտցէ ոչ մի տեղ այնքան խոր գծերով էն նկատվում, ինչպէս մամուլի մէջ ու ել այդ բանը, ի հարկէ, անկարելի է: Մաս ունի իր մէջ շատ անարժան անդամներ, և ներառանձն մասէ համ ուսուցն առաջ-

զք չն կարողանում մաղի չափ բարձր պահանջմանը այդ հակումներից ու նախապաշարը ընթառից։ Նոյն իսկ մեր մէջ, չը նայած որ կան մեծ հասակի չունենք, այդ դրութիւնը տատող փաստերի պակասութիւն չը կայ։ Հների ընթացքում մեր խաւարապաշտ մասը, զրկած լինելով ամբոխի հակումները, ինքն ալածանք յարուցանում այն թղթակիցների որոնք իրան հաճելի չէին և այդ բանի նրա եռանդը կատարելապէս համապատասում էր շրջապատող աշխարհի վայրենի և Գերմանիան ընաւ չի ճանչիր Ֆրանսայի ած այդպիսի իրաւասութիւնն մը՝ պաշտպահ համար Գերմանիոյ կաթոլիկները և անոնց ուստութիւնները, հետևաբար մինչև վերջը ի մաքառի Փրանսացիներուն ձեռք առած ցներուն գէմ։

Նրմանական սոյն թերթը, ի միջի այլոց կըսէ
ն, թէ «Քերլինի դաշնագրին» մէջ իւրաքան-
պետութեան իրաւասութեան սահմանը գը-
տ լինելով Ֆրանսային տրուած չէ Արբէք
զիսի իրաւասութիւն մը, ուստի և չէ կարող
ը արկանել զայն՝ առանց հաւանութեան
Բանական պետութեան, և մինչև որ Գեր-
իան չարտօնէ, թուրք Կառավարութիւնն ալ
ին չէ կարող ընդունել Ֆրանսայի այդ ի-
ստութիւնը գերմանական կաթոլիկ Տպա-
ներու վրայ, հետեաբար Փրանսացիք ցոր-
յառաջ վարեն իրենց ալդ ապօրէն ըն-
քն ընդդէմ Գերմանիոյ, Գերմանիան ալ պի-
տուփուի ամենաաղղեցիկ միջոցներ ձեռք

ալիքը առաջ է առ այսու աւելի զրաւոր զա-
րով ասպարէզ նետուիլ և մեր իրաւունքնե- պա-
շաշտպաններ։

Նակացողութիւններին։ Նա թունաւորեց հասա-
կաց միտքը, առաջ բերեց իր ճաշակին բա-
րարութիւն տուող թղթ մկիցներ, որոնք ստու-
նուն, կեզծիքներ մտցրին կեանքի մէջ։ Սա չա-
ք է, համաձայն ենք, կատարելապէս մի չարիք,
ծնունդ առաւ ապականված մամուլից։ Բայց
չ պէտք է անել։ Առ այժմ մեր հասարակու-
նունը միայն մի ուժեղ միջոց գիտէ այդ չարի-
քիմ—ար համար հանք։ Եւ դա միակ բանն
որի օգնութեամբ կարելի է սպանել զրական
բարեխղճութիւնը։ Թողէք ուրեմն որ ապակա-
թիւնը խեղդվի ինքն իր մէջ, բայց և այն-
ս, մի հալածէք թղթակիցներին այնալիսի մի-
ջներով, որոնք միայն զգուանք կարող են
ստոճառել և որոնք մի օրինաւոր՝ ինքն իր
ասիթւը ճանաչող հասարակութեան մէջ տեղի
պիտի ունենան...
Բ.

ՆԱՄԱԿ ՆՈՐ-ՆԱԽԻՁԵՒԱՆԻՑ

Հոկտեմբերի 8-ին
Քաղաքաղլուկս Մ. Ե. Պալապաննեան արձակ-
ծ է իր պաշտօնից և հոկտեմբերի 10-ին լի-
ուր է նոր քաղաքադիմի ընտրութիւնն;
Վեհափառը հեռագրով պահանջում է, որ ե-
ղացական հոգաբարձութեան գործերը ուղղակի
յանձնեն պրոկուրօրինն, այլ յանձնվեն հոգմոր
անութեան, որը պիտի տնօրինէ համաձայն
ուժի՝ նոր քննութիւնն։ Մենք ողջունում ենք
հափառի որոշումը, դա հոգեոր իշխանու-
ան իրաւունքն է յանձնել մեղաւորներին պրօ-
րօրինն, և եթէ քանի մի ցիլինդրաւոր համա-
րանականներ ցանկացան ստուգուս անել
և որ իշխանութեան իրաւունքները, կարելի է
ողամիտ միայն լինել, որովհետեւ կրքից կու-
ցել են։ Բայց հոգեոր իշխանութիւնը յշեցելով
այն, որ արդէն գործը քննիչի մօտ է, յիշե-
, որ այդ քննութիւնը պիտի շարունակվի,
կողմից պիտի ուղարկի մի անաշառ, պար-
ճանաչ հոգեորական, որը կարողանայ քըն-
թիւն անիկ և միայն սուրբ ճշմարտութիւնն
ը առաջ ունենալով՝ գործել յանուն այդ
բը ճշմարտութեան։ Հոգեոր իշխանութիւնը
ուզէ զիտենայ, որ լւելն անգամ կը նշա-
կի ծածկել, կը նշանակի կորցնել իր վարկը
ուժը իշխանութեան առաջ։ Ուստի մեր կար-
ն այս է. հոգեոր իշխանութիւնը քննելով բո-
գործերը, ինքն էլ անպատճառ պիտի զիմէ
կուրօրին, իր կարծիքով և քննութիւնով
ուժերձ, թէկաւզ զիմելու հարկաւորութիւն էլ
լինէր, որովհետեւ միայն դատաստանը կա-
է հանգստացնել բոլորիս, խաղաղացնել կըր-
ը, ապահովացնել նոյն իսկ հոգաբարձութեան
ագան։ Եթէ հարկ չը կայ դատաստանի, ին-
դատաստանը կասէ այդ։

ալու համար՝ իրենց ճաշակին համեմատ ուաւոր նոր քէօչկ մը կառուցանել տուած ըլդիզի պալատան պարտէվին մէջ և առ այն՝ ու կէս միլիօն մարկ ծախք ըրած է։ Կ. Պոլ- արքեստանոցները գիշեր-ցերեկ կ'աշխատին աներ պատրաստեն։ Առ սրբաթափակ անհա-

այսկրական ձեռաբուեստանոցին մէջ մեռքսեայ խիստ նուրգ գորգ մը կը հիւսուի՝
հէլմ կայսեր նուրիելու համար։ Կըսուի թէ
գորգին նմանը մինչև հիմա տեսնուած չէ և
կարելի չէ դնահաւուել։ Ասկից զատ՝ Սրբիկ
Միդ խիստ գեղեցիկ պատկեր մը յանձնարա-
է գծել՝ Թօնու անուն գերմանացի ճար-
ոնկարչին։ Այս պատկերը պիտի ներկայա-
թօմօզոյի պատերազմը և պիտի ընծայուի
պէս Վկինէլմ կայսեր։ Գերմանացի բազմա-
խոճարախներ բռնուած են գերմանական
ակի յարմար համաշամներ պատրաստելու-
ար, հրաւիրուած են նաև գերմանացի բազ-

իւ գերասաններ ու գերասանուհիներ, որ
ային երգերով պիտի ողջունեն կայսրն ու
սրբածին, եթի նոցին մեծութիւնները Վասիլ-
իելուցը մտնեն:

բուսաղէմէն առնուած լուրերում նայելով,
թէպէտ կը շնուրին ճանապարհները, սա-
ն Հայփայէն դէպի Յոպպէ երկնցած ճանա-
հին շնութիւնը, որ Պալեստինի Կեսարիա-
պիտի անցնի, կարելի չէ եղեք, որ մինչև
սեր հոն ժամանելին աւարտ դանէ: Ուրեմն
ուն ու կասառուհին առնի, ճամբառ տեսի

սրբ ու զայսրուուրի սւրբի ճամբառվ պիտի
տաւորին Յոպաքէ երթալ:
Ըսեն թէ Երուասղէմի մէջ ամենէն գեղեցիկ
ոցը պիտի լինի նորաշէն և Փրկիչ գերմա-
ան եկեղեցւոյն փողոցը, զոր այժմէն գեր-
ները մկրտեր են «Kronprinz Friedrich
helmstrasse» անունով:

մարի դիմել պրօկուրօրինն, մեր խեղճ հոգաբարձութեան ապագան երկու տեսակ վտանգի մէջ կը լինի. նախ՝ որովհետեւ բոլոր միննիստրոներըն ստացել են գանգաաներ, համարեա բոլոր լրագրները գրել են զեղծումների և յափշտակութիւնների մասին. Աթէ հոգեսոր իշխանութիւնը լուէ և չը դիմէ պրօկուրօրինն, նաև մի կողմից խափանած, ծածկած կը լինի եղելութիւնը, իսկ միւս կողմից կառավարութիւնը կը տեսնէ, որ

ՆԵՐՔԻՆ ՀՈՒՐԵՐ

Համարեա ոչ մի նախիջևանցի, որ համոզված կա ված է լինի, ուրեմն եղել են յափշտակութիւններ և զեղծումներ. ուրեմն եթէ դատաստանը չառէ իր համոզիչ «այց» և «ոչչ»-ը, և հոգաբարձութիւնը կանգնի նրանց կողմը, որոնց ժողովուրդը ճանաչում է իր յափշտակուներ, այսուհետեւ ոչ մի կօպէկ էլ չեն կտակի մեր հոգաբարձութեան: Հոգեոր իշխանութեան առաջ դրած է մի ծանր խնդիր: Մենք բոլոր սրտէ ցանկանում ենք աջողութիւն և մեր նուիրական պարագը համարեցինք անաշուշան կերպով ցոյց տալ խնդրի լուծելու. միջոցը, աչքի առաջ ունենալով միայն թէ հոգեոր իշխանութեան և թէ եկեղեցական հոգաբարձութեան վարկն ու օգուտը: *Dixi et animam levavi.* Գր. Զալիսուշեանց

ՆԱՄԱԿ ՇՈՒՇՈՒՑ

Հոկտեմբերի 2-ին

Մեր հասարակական զգուշի ամսաթրից մի խոչըն եւ՝ որը ջլատում և քայլայում է ժողովրդի տնտեսական դրութիւնը և գգարի կերպով սշասակութիւնը չէ կարող ունենալ, ինչ որ կարող է ունենալ երթևեկութեան գծի վրա դարձն վող կէտը:

վեասում նրա առաջադիմութեանը, —մ օ գ ա ն ե-
րի վրա շռայլած ծախսերն են: Միթէ մ օ դ ա
ասելով՝ հասկացվում է լոկ հագուստեղինի խըն-
խիր: Ուր էր, թէ այդ լինէր միայն Սոզա է
պահանջվում հարսանիքների ժամանակ, մօդա է
պահանջվում հիւրասիրութիւնների ժամանակ,
մօդա է պահանջվում այցելութիւնների և գրու-
նելու ժամանակ, մօդա է պահանջվում... և այլ
անվերջ մ օ գ ա ն ե ր: Շուշեցիները նոյնպէս չը-
կամնեալով յետ մնալ «նաւթային» և այլ հա-
րուստ քաղաքներում տիրով շռայլութիւններից,
սկսել են բոլոր ոյժով մասնակցել մօդաների
համար պահանջվող ծախսերի մրցութեան
գործին... Օրէցօր ստեղծվում են նոր-նոր մօդա-
ներ և բացվում ծախսերի առատ աղբիւներ:
Բայց հագուստեղիններին և այլ բաներին վե-
րաբերող մօդաներից, վերջին ժամանակներս
մեր քաղաքում լոյս է ընկել մի նոր մօդա, որը
բաւականին վեասաբեր հետևանքներ է ունենաւ: Հայրամնիքս թատրօնումն է լինելու», —ահա այս
է մեր շռշեցի օրիորդների մեծամասնութեան
խօսակցութեան նիւթը, —նոր մ օ գ ա ն... Եւ
ինչ, տիկիններից, օրիորդներից և մասսամբ էլ
երիտասարաններու ունինելու ական: Եւ

սրբառամբարդությոց քանիսները սկսել են արդյուն
նախատինքի և ծաղրի առարկայ դարձնել
այն նորապասակ զոյգերին, որոնք... «բաղդ» չեն
ունեցել իրանց պատկարութեան հանդէսը Խան-
դամիրեանի թատրօնական դահլիճումը կատա-
րելու: Այլապէս, այդ մօդայապաշտների կարծի-
քով, պատկարութիւնը կորցնում է իր իսկա-
կան նշանակութիւնը (!): Ուրիշ բան կը լինէր,
եթէ թատրօնում կատարվելիք հարսանիքների
բուն պատճառը բնակարանային անյար-
մա բութ եան խնդիրը լինէր: Սակայն ո՞չչափ
նկատել ենք, այդպիսի խնդիր համարեան թէ չը
կայ: Խնդիրը լոկ մօդայի մէջն է: Թատրօնում
հարսանիք սարքելը մօդա է դարձել, հետմա-
պէս և, անողարման պիտի հապտակվել այդ նոր
մօդային: Զարմանալու չէ:

Սակայն ցաւը նրանումն է, որ մեր քաղաքի ձակող Քրանսեբէն արտասանութեամբ: Թատրո-
մէջ մօդայական խնդիրներով զբառված են ու նը համարեա լի էր:

Այս ժամանակի, երբ քոլորի համար պարզվել էր, որ Թիֆլիս քաղաքի համար աւելի ձեռնոտու է յետ գնել ձիաքաշը և սեփական սյօներով առաջ տանել նրան, բեղդիական Անօնիմ ընկերութիւնը չէ յուսահատվում և նորից առաջարկութիւններ է անում քաղաքին: Վերջին առաջարկութիւնը, որ պէտք է ընկնելով մեծագումար պարտքերի տակ, մատնվելով ոնանութեան և թշուառութեան: Փատերը ակըն-այտ են: Ահա այդ միանգամայն տիսուր հանաւամանքն ի նկատի առնելով, քաղաքում գտնվող իոքրամամսնութիւն կազմող ինտելիգէնտ տիրինների և պարոնների վրա բարյական պարտք այ ձեռնամուխ լինել ամեն կերպ արժատապիլ անելու այդ տգեղ սովորութիւնները: Հառակ դէպքում մեր գաւառական հասարաւթիւնը ոչ միայն կը տումէ նիւթականապէս, ոչ և բարյականապէս...

Ի դէպ. ակնարկելով հասարակական մի զգուելի լիտտի վրա, չենք կարող մասնացնել չանել ահ՝ մի այլ նպանքան զգուելի ախտի վրա:

ոսքը թղթախաղի մասին է։ Այդ տպեղ սովորվի սաստիկ կերպով տարածվել և խորը լրմատ է գցել մեր քաղաքի ազգաբնակութեան ոլոր խաւերում։ Եւ միթէ այդ հանգամանքը ոյնպէս ուշադրութեան չը պիտի առնէ մեր ասելիքնաւ կոչված դասակարգը։ Բայց ինչ նը պահանջում, չէ որ հենց ինքը՝ ինտելիգէնց ոչված դասակարգն է թղթախաղի ամենասւաստիմ երկրպագուն...

二

ՓՈԹԻՒՅ մեզ դրում են. «Հոկտեմբերի 9-ին,

կութիւն տնեցաւ. դաւադիրները տեսան, որ
իրանց գաղտնի մտքերը հրապարակախօսու-
թեան սեփականութիւն են դարձել և յետ քաշ-
վեցան:

Բայց ովքեր էին զաւադիբները: Դրէջփուալ
զործը բացարձակ ցայց տուեց, որ Ֆրանսիայում
պայտթիւն ունի վեղարի և սրի մի սերտ եղբայ-
րակացութիւն: Գեներալ Բուադէֆր և նրա
զործակիցներն ու օգնականները եղուանների
խնամակալութեան տակ էին գտնվում: Այժմ
հաստատված է, որ Բուադէֆր և եղուանների
զլխաւոր հայր դիւ-Լեակ վճռել էին պետական
յեղափոխութիւն առաջացնել: Ֆրանսիական
շտաբի նախկին գլխաւորը և Իդնատիոս Լօյ-
լայի արժանաւոր աշակերտը մի քանի ուրիշ
գեներալանների հետ, որոնց անունները յայտնի
են Քրիստոնի կառավարութեան, խորհրդակցու-
թիւններ էին կազմում Վէրսայյում: Մշակված
էր մի պարզ ծրագիր. Պարիզում տեղի ունե-
ցած զործադուլի պատճառով գաւառներից մար-
րաքաղաք էին կանչված 20 հազար զինուորներ.
Պարիզի զօրքի թիւը հաշնուում էր 60 հազարի:
Այդ անազին բանակը շարված էր փողոցնե-
րում, կենորոնացած էր յայտնի տեղերում: Դաւա-
դիբների կողմից պատրաստված ազենտները
պիտի մտնէին ամրուխ մէջ և կանչէին. «Կորչի
զօրքը», պիտի թքէին զինուորների երեսին և
այցպիսով զրութիւն զինուորականներին: Այդ
ժամանակ, ի հարկէ, հրացանները իրանք իրանց
կը կրակվէին. Պարիզում կը յայտարարվէր
պաշարման զրութիւն, կը ձերքակալվէին մօտ
50 ազդեցիկ պատզամաւորներ, սենատորներ,
քրապարակախօսներ. մինիստրութիւնը կը տա-
պալվէր և այսուհետև Բուադէֆր և միւս գա-
ակիցները կանչէին այն, ինչ ուզուում են: Զին-
ուորական իշխանութիւնները լաւ պատրաստված
էին. գաւադրութեան կողմնակիցների մէջ էին
Նարիզի զինուորական նահանգապետ Յուրին-
էն, ընդհանուր շտաբի նոր զինաւորը, գենե-
րալ Բէնուար, որ Բուադէֆրի դրած մարդն է և
որ հու կամակատարը: Դաւադրութեան հա-
մար նշանակված օրը զինուորական մինիստր
նանուան պիտի գաւառ գնար մի ինչ որ հան-
էսին ներկայ գտնվելու, նրա բացակայութեան
մամանակ զինուորական մինիստրութեան կա-
ռավարիչ պիտի լինէր Բէնուար: Այդպիտով ամ-
սուց զինուորական վարչութիւնը պիտի գտնվէր
գաւադիբների ձեռքում: Բացի դրանից, հանրա-
պետութեան հաւատարիմ օքիցէնները վազօրօք
ուղափոխված էին գաւառները, իսկ նրանց
ողել Պարիզ էին բերլած այնպիսի զինուորա-
ններ, որոնք հանրապետութեան կողմնակից-
ներ չեն: Ասում են որ գաւադիբները գաղտնի
արաքերութիւններ ունենին պրինց Նապոլէօնի
Օլէաննեան դուքսի հետ:

Սի կողմ թողնելով մանրամասնութիւնները, բոնցով լի են Փրանտիական լրագրները և ոռոք հակառակ բանակների մէջ բանափուի խթ են դարձել, մենք կասենք, որ այս խորոշաւոր գործը աւելի ևս սպառնալից կերպանքը տուեց Ֆրանտիայի ներկայ գրութեան։ ուստի կը բացվի պատրամաւորների ժողովը և ըիսոօնի մինիստրութիւնը հարկադրված կը ննի բացատրութիւններ տալ, գուցէ այն ժամանակ էլ պարզվի, թէ ո՞րքան ճշմարտութիւն ալ այս բոլոր պատմութիւնների մէջ։

ԱՐՏԱՔԻՆ ՀՈՒՐԵՐ
—Մօտ 4000 կրթացի մասմեղականներ դիցին սուլթանին խնդրելով թոյլ տալ իրանց առանց վարձի, թիւրքաց արքունական նարով տեղափոխվեն Փոքր-Ասիա: Բայց սուլանը մերժեց այդ խնդիրը, յայտնելով ցանութիւն, որ կրթացիները մնան կղզում, թէև ժմռան պահին չափ պատճեն չեն ավելացնելու:

յու սրանց զբովթիւնը շատ բաւարար չի լինի:
—Էմիլ Զօլա զբել է իր կողը, որ Դրէյֆու-
սործի վերաբերնութիւնից առաջ իր վերա-
բերք կը լինէր ոչ-ճայրենասիրական մի գործ,
ովհետև կառավարութեան նար դժուարութիւն-
ու կը պատճառէր:

— Նէլքսաննդրիայում ձերբակալված անար-
հատների մասին հազորդում են հետևեալ ման-
մասնութիւնները։ Կալանաւորված են իննը
գի, ամենքն էլ իտալացի։ Նրանց մօտ գտել
երկու ռումբ Հատ երևոյթին, դրանք նշա-
պկած էին Կահիրէի պալատի համար, ուր,
չափս ենթալրվում էր, պիտի իջնէր Վիշէլմ
յորը։ Բայց երբ նրա ճանապարհորդութեան
ազդից դուրս գցվեց Ագիպտոսը, այդ ժամա-
կ անարխիստները փոխեցին իրանց դիաս-
ուութիւնը։ Օստիկանութիւնը տեղեկութիւն
ացաւ Կահիրէի իտալական հիւպատուից, որ
կու կասկածելի անարխիստներ ուղեկորվեցան
հիրէից Պօրտ-Սայիդ, Սուէցի վրայով։ Գրանք
ու չեն գտնված. բայց ստիկանութիւնը յա-
նայն գեպս արդէն իր ձեռքում ունի մի դա-
դուութեան թելը։ Զերբակալութիւնը տեղի
ացաւ այնպիսի ճարպիկութեամբ, որ գեր-
նական հիւպատոսը ուրախութիւն լարտնեց

անդիմական ոստիկանութեան այդ գործունէութեան առիթով:

«ՄՇԱԿԻ» ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ԱՌՈՒՍԱՑ ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆԻՑ

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԻ, 10 հոկտեմբերի: Թագաւոր Կայսրը հոկտեմբերի 9-ին հասաւ Լիվադիա: ՊԱՐԻԶ, 10 հոկտեմբերի «Radical» այտուում է, որ Բրիտան բոլորովն չի տրամադրված հրաժարվել իշխանութիւնից՝ յօւսու Բուրժուայի: Կ. ՊՈՂԻՍ, 10 հոկտեմբերի: Բ. Պուռը պաշտօնական պատասխան տուեց չուս զնապահների համարական յայտագրին—Բ. Պուռը նաև ուսումնական յայտագրը առանց առարկութիւնների և յոյն յայտնում, որ կը յարգին սովորականի բարձրագոյն իրաւունքները և հովանաւորութեան ցոյց կը արփի մահմետականներին:

Կ. ՊՈՂԻՍ, 10 հոկտեմբերի: Գերմանական կայսերական զոյցը վերադարձաւ. Կ. Պօլիս Արէկ կայսրը և կայսրուհին այցելեցին Այս-Օսմանիայի մակիթը, մողէյը և թիւրքաց արդինարերութիւնների ցոյցանանէրը:

ՊԱՐԻԶ, 10 հոկտեմբերի: Դրէջֆուսի գործի վերաբնութեան Տարցի քննութիւնը պաշտօնապէս նշանակված է հոկտեմբերի 15-ին:

ՊԱՐԻԶ, 10 հոկտեմբերի: Կոմ Խուրավիկի, այսուղ օր մասով ուղարկվեց Վիեննա:

ՎԻԵՆՆԱ, 10 հոկտեմբերի: Վեց մեծ պատութիւնները համաձայնեցին Կրետէի զօրքի թիւր հասցեն 14,500-ի, այդ պատճառով շտաու ամսադղ կուղարկի էլլ 3,000 մարդ, ի թիւր որոց 1,200 անդիմական յայտագրի:

ՊԱՐԻԶ, 10 սեպտեմբերի: Ֆաշօդի հարցի վերաբրմամբ «Tempo» լրագրին Լոնդոնից հեռագրում են, թէ Գելկասէ պարզ կերպով յայտնեց, որ Ֆրանսիան պահանջում է մի ճանապարհ գէպի Նեղոսը, աւելացնելով որ աշխարհական կէտը կարող է որոշվել ապագայում: Մարկիլ Սօլզբիրի ժամանակ պահանջնը, որ միջոց սնննայ խորհրդական յարցին իր ընկերներ:

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԻ, 10 հոկտեմբերի: Գեներալ-Ելտանան Քոզլութով նշանակված է Անդրկասպանի շրջանի կառավարիչ:

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԻ, 11 հոկտեմբերի: Հրատարակվեց բարձրագոյն ուկազ, որով հրամայվում է 1866 թւականի 100 բուրլիանոց պետական թւղթագրական փախարինելու նոր ձեր թղթադրամի: 1866 թւականի 100 բուրլիանոց թղթագրամի փոխանակութեան համար վերջնական ժամանակ է նշանակվել 1900 թւի գեկտեմբերի 31-ը:

Այսմեան տեսակի 100 բուրլիանոց թղթագրամի փոխարինութիւնը նոր տեսակի թղթագրամով, այլ և նոր տեսակի թղթագրամի արվել կը կուտքին 1898 թւի գեկտեմբերի 1-ից, պետական բանկի մէջ գոմածարաններում:

Թագաւոր Կայսր՝ աչքի առաջ ունենալով, որ 1899 թ. մայիս 26-ին լրանում է բանաստեղծ Պուշկինի ծննդանուն հարիւտամեակը, բարեհամեց թոյլ տալ ընդհանուր հանդանութիւն կուտքի և դրամով ձեռք բերել Պուշկինի ժամանակներից Միլիայլակի վելը և առու շնել Պահումում զիշել կարուածում և սահ մէջ յանուն բանաստեղծի հասարակական օգտակար հասանառութիւններ հիմնել:

ՏԱՐԵԿԻՆ, 11 հոկտեմբերի: Հաղորդում են, որ Անգով կը լազարում, Խոկանդերկուլից բառասուն վերադարձակ արենելը, մի անյայտ տարափոխիկ հրաւանդութիւնն է երևացել, որից շատ մարդիկ են մեռնում հրաւանդութիւնը ժամանական է: Կը լազը գտնվում է գուռարամերձնալի լիւնային մասում: ճանապարհները փակված են, ուղարկված է բժիշկներ և մի բակտերիոլոգիչ:

Կ. ՊՈՂԻՍ, 11 հոկտեմբերի: Երկիցին Իլդիմիկում համբաւուր ճաշ կար ի պատի դիմումատիկական մարմնի:

ՎԻԵՆՆԱ, 11 հոկտեմբերի: Կոմս Մուրավիկ այսուղ եկաւ:

Կ. ՊՈՂԻՍ, 11 հոկտեմբերի: Սեւամըլիկը տեղի ունեցաւ գերմանական կայսերական զոյցի և հազարաւոր ժողովրդի մասնակցութեամբ:

ՎԻԵՆՆԱ, 11 հոկտեմբերի: Ընդհանական բանաստեղծութիւնի մէջ գտնվող առուբորի համար կարող է նաև անդրդուցութիւն ունենալ առուբորի համար առուբորի առանձնացրած են և նույնական բանաստեղծութիւնի մասին գրել ինձ: Արմենի (Տար. ցի.) Կարպու Հակոբիչ Օբերօյ:

Կ. ՊՈՂԻՍ, 11 հոկտեմբերի: Սուլիմանը Վիլ-

այսուղ կայսերական վերականգնութիւնը:

Բաժանորդագրին է՝ Յ. Պ.

Դիմումուն Երվանդ Լալայն. Տիֆլիս, Սեմինարիա Ներսիսան:

(Կ. 5. 2.) 5-10

ԲԵԿԱՊԵՏԵ.Ի. ԳՐԱՆՑԻՒՄ

մասնագիւղ գումարութիւնը:

Հայոց գ